

Evoluția familiei nobile române bănățene Racoviță de Caransebeș (sec. XV – mijlocul sec. XVI)

Ligia BOLDEA

Discursul istoriografic actual asupra nobilimii române transilvănene a dobândit în ultimul deceniu noi dimensiuni, pe măsură ce identitatea social-politică a acestei elite sociale a prins un contur bine definit în cadrul realităților medievale transilvănene și bănățene. Tema în sine, ignorată sau evitată în mod deliberat îndeosebi în perioada postbelică din rațiuni ideologice, revine în forță din nevoia firească de a se completa o frescă socială aflată încă în căutarea adevăratelor sale contururi. Tendința neinspirată de a prezenta societatea românească medievală dezvoltată la granițele voievodatului Transilvania și în acea *Valachia Cisalpina* (cum era definit Banatul acelor vremuri într-un izvor umanist) în mod unilateral, ca o societate complet nivelată, redusă la subordonare de către regalitatea maghiară cuceritoare, s-a dovedit a fi contraproductivă, atâta vreme cât însăși izvoarele documentare ale istoriei medievale dedicate acestor ținuturi infirmă prin conținutul lor o asemenea abordare a problemei. Presupusa incapacitate a comunității românești transilvănene de a genera elite sociale, tendențios tratată de mulți istorici maghiari, preluată prin omisiune de către istoriografia marxistă românească, a prejudiciat o bună bucată de vreme reșezarea realităților sociale specifice voievodatului transilvan în adevăratele lor cadre de manifestare. Singura „concesie” operată a fost aceea a acceptării existenței unei feudalități române originare, incipiente în persoana cnezilor și voievozilor români, a căror evoluție ulterioară cuceririi maghiare a fost interpretată ca fiind mai degrabă regresivă. Suprapunerea elementelor feudale alogene în zonele de câmpie a determinat decăderea acestora în straturile inferioare ale societății, în timp ce în zonele mărginașe, de deal și de munte, recunoașterea oficială a cnezilor și voievozilor în stăpânirile lor, dublată de catolicizare a fost privită ca o condiție a pierderii etnicității lor prin maghiarizare în perioada sec. XV-XVI, fapt care va marca în consecință sfârșitul existenței unor asemenea elite românești.

O asemenea manieră de interpretare a unui segment important al structurilor sociale transilvănene s-a dovedit a fi din ce în ce mai mult contrazisă de o bogată informație documentară, ce lasă să se întrevadă un peisaj mult mai nuanțat, cu forme specifice de manifestare ale acestei feudalități tradiționale românești, ce a găsit noi posibilități de exprimare în arii geografice ca Banatul, Hațegul, Făgărașul, Maramureșul, regiuni unde infiltrația elementelor alogene (exterioare) s-a produs mai târziu și cu intensitate mică, permițând cnezimii române să se conserve sub forma unei categorii de stăpâni ereditari, cu perspective certe de înnobilitare. Particularitățile social-juridice, militare sau confesionale ale acestei suprastructuri românești, evoluția lor în cadrele oficializate ale statului maghiar permite conturarea unor realități diversificate, ce scapă șabloanelor impuse în mod arbitrar. Se pune astfel în valoare o întreagă categorie socială de *nobiles Valachi* –

Mediævalia Transilvanica, tom IV, 2000, nr. 1-2.

o nobile românească ce a reprezentat o realitate incontestabilă a istoriei noastre și, concomitent, o componentă a clasei feudale din Transilvania medievală și părțile răsăritene ale regatului Ungariei, care nu poate fi integrată pur și simplu în „națiunea politică” nobiliară, identificată cu națiunea maghiară, atâta vreme cât ea mai păstrează multe din trăsăturile specifice perpetuate încă din perioada anterioară cuceririi maghiare.

Originară din districtul Sebeș, familia nobililor de Racovița, al cărui nume bănuim că a derivat din cel al uneia din principalele sale posesiuni – Racovița (așezare azi dispărută, aflată în imediată vecinătate a Caransebeșului), se constituie într-o parte componentă a elitei sociale bănățene, întrunind însă o serie de particularități care necesită analize. Comparativ cu alte nuclee familiale nobile române bănățene (Bizerea, Dej de Temeșel, Măcicaș sau Mâtnic) familia nobililor Racovița de Caransebeș a avut o evoluție mai puțin spectaculoasă, chiar modestă, pe parcursul secolului al XV-lea. Faptul nu este singular în perimetrul bănățean, o afirmare relativ târzie având și familia Fiat de Armeniș sau Gârliște de Rudăria.

Această diferențiere nu este determinată strict de evoluția istorică a familiilor nobile bănățene, cât de cantitatea și calitatea informației documentare de care am beneficiat. Faptul că familia nobililor de Racovița nu apare atestată documentar din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, perioadă în care începe încadrarea cnezimii române în structurile social juridice oficiale ale regatului maghiar, prin dobândirea actului scris de stăpânire sub forma noilor danii, nu presupune cu necesitate ideea că ea s-a constituit ca nucleu familial un secol mai târziu. Este adevărat că documentele sunt prea puțin generoase cu această familie, cel puțin cele de la sfârșitul secolului XIV și începutul secolului XV. Lipsesc informații documentare semnificative legate de confirmarea sau reconfirmarea în stăpânirile strămoșești, noile donații regale, precum și orice dovadă a tranziției de la statutul de cnezi la cel de cnezi nobili, ulterior de nobili întăriți prin act scris. Putem presupune că o parte din aceste documente s-au pierdut ori au fost distruse în timpul invaziilor otomane, cum s-a întâmplat și în cazul altor familii. Totuși, nu posedăm nici acele documente care solicitau într-o asemenea situație regalității acte de reconfirmare în vechile stăpâniri.

Pe de altă parte, lipsa informațiilor documentare ar putea fi explicată și de anumite condiții obiective ce au caracterizat destinul acestei familii. Mult mai puțin numeroasă în comparație cu celelalte familii, între membrii săi nu s-au declanșat procese multiple și succesive de stăpânire, intrări sau ieșiri din indiviziune, ori complicatele situații legate de distribuirea moștenirii părintești. Or, tocmai documentele aferente unor asemenea proceduri juridice constituie principalul temei pe baza căruia reconstituirea genealogice ale principalelor familii nobile bănățene sunt posibile. Ar fi nepotrivit să afirmăm că asemenea situații nu au existat în evoluția familiei, numărul și complexitatea acestora fiind mult mai reduse, dacă ar fi să ne raportăm la schemele evolutive ale unor familii ca Bizerea, Măcicaș sau Mâtnic.

În pofida acestor impedimente reprezentate de o mai sumară bază documentară, profilul nobiliar al acestei familii poate fi dedus cu relativă ușurință

din informațiile existente, iar evoluția sa ca parte a feudalității românești bănățene se poate reconstitui prin analogie cu celelalte familii nobile ale Banatului, chiar dacă momente esențiale ale destinului istoric nu au rezistat timpului. Rolul său va spori însă simțitor pe parcursul secolului al XVI-lea, îndeosebi în perioada frământată a luptelor pentru tronul Ungariei dintre Ioan Zápolya și Ferdinand de Habsburg, dar mai ales în anii ce au urmat transformării unei mari părți a regatului Ungariei în pașalâc. Era perioada când membri ai acestei familii ocupau importante funcții în administrația locală, dovedindu-se la înălțimea statutului lor nobiliar pe care îl dețineau încă din secolul anterior.

Referindu-ne la posesiunile familiale ale Racovițenilor, din documentele consultate a rezultat un patrimoniu funciar relativ modest, cele aproximativ 15 moșii prezente cu consecvență în informația documentară fiind concentrate în apropierea Caransebeșului, în depresiunea cu același nume, și nu putem să nu ne întrebăm dacă imediata vecinătate a întinselor stăpâniri ale influențelor familiei Bizerea (în nord-est), Fiat (în sud), Măciș și Mătnic (în nord și nord-vest) nu a constituit una din cauzele ce a împiedicat familia să-și extindă dreptul de stăpânire în zonă. În cadrul anexei 1 propunem o prezentare schematică a principalelor posesiuni ale Racovițenilor, limitată desigur de sursele documentare existente.

Pentru a intra în fondul problemei, începutul secolului al XV-lea reprezintă momentul debutului documentar al familiei nobile de Racoviță, debut punctat doar de participarea unor reprezentanți ai familiei în calitate de megieși la punerea în posesie a membrilor familiei Măciș sau Mătnic. Astfel, au fost atestați Cristofor, fiul lui Petru de Racoviță în 1428¹ și Valentin de Racoviță în 1440². Desigur, asemenea informații sumare nu permit nici un fel de considerații privitoare la începuturile acestei familii. Ele au totuși meritul singular de a semnală existența ei într-o perioadă mult anterioară deplinei sale afirmări social-economice și politice, într-un context care o plasează alături de reprezentanți recunoscuți ai unor familii bănățene deja nobile, fapt ce ne confirmă ipoteza că Racovițenii au urmat același curs firesc al ascensiunii în ierarhia feudală locală ca și celelalte exponenți ale elitei societății românești din această parte a regatului.

Anul 1448 vine să ateste statutul recunoscut, de familie nobilă, al Racovițenilor, prin desfășurarea unui proces de o factură aparte, cu semnificații multiple, atâta vreme cât părțile în cauză au avut un statut social-juridic sensibil diferit. Astfel, adunarea nobililor districtului Sebeș (*nos universi nobiles de districtu Sebes*), întrunită la 8 august 1448 sub conducerea banului de Severin, Mihail de Cerna, judeca procesul dintre nobilii Șerban, Dumitru, Ladislau și Ioan de Măciș și Negrilă, iobagul nobilului George de Racoviță pentru dreptul de stăpânire asupra "muntelui" *Selye*³. Procesul abordează un litigiu interesant din

¹ E. Hurmuzaki, N. Densușianu, *Documente privitoare la istoria românilor*, București, 1887, I/2, p. 556, nr. 465.

² C. Feneșan, *Documente medievale bănățene*, Timișoara, 1981, p. 33.

³ E. Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 748, nr. 619; vezi și comentariul la I. A. Pop, *Instituții medievale românești. Adunările cneziale și nobiliare (boierești) în secolele XIV-XVI*, Cluj-Napoca, 1991, p. 133; A. Andea, *Banatul cnezial până la înstăpânirea habsburgică (1718)*, Reșița, 1996, p. 158.

punct de vedere al părților în dispută: mai mulți nobili împotriva unui iobag. Cu toată deosebirea de statut social-juridic, procedura tradițională a fost urmată întocmai, opt nobili aleși ca jurați asesori depunând mărturie, pe baza căreia această cauză a fost adjudecată în favoarea nobililor de Măciș. Nu ne pronunțăm asupra justeții unei hotărâri într-o cauză evident neechilibrată, deoarece am risca să pătrundem pe tărâmul speculațiilor. Ceea ce interesează cu adevărat ca argumentație pentru discursul nostru este, în primul rând, caracterizarea explicită a acestui George de Racovița ca având statutul de nobil, statut câștigat cu siguranță în deceniile anterioare, ca o consecință a serviciilor credincioase aduse regalității, după exemplul concretizat documentar al celorlalți nobili români bănățeni. În al doilea rând, atestarea sa ca stăpân al iobagului Negrilă completează imaginea conturată anterior, fiind cunoscut faptul că, alături de posesiunea asupra pământului, stăpânirea asupra supușilor iobagi constituie un atribut al oricărui feudal în acea epocă⁴.

Un document din anul 1453 semnalează o donație interesantă făcută de Iancu de Hunedoara orașului Caransebeș: este vorba de satul Racovița (localizat la vest de oraș, astăzi înglobat în teritoriul urban), dăruit locuitorilor săi drept recompensă pentru serviciile acestora în lupta antiotomană⁵. Amănuntele donației nu sunt cunoscute deoarece documentul original s-a pierdut în timp. În consecință, nu putem preciza dacă a fost vorba de una din posesiunile familiei Racovița sau doar o așezare omonimă. Există totuși posibilitatea să fie vorba de aceeași localitate dacă ținem cont de imediata vecinătate față de Caransebeș a celor două așezări presupus diferite. Totuși cinci ani mai târziu, Racovița reapare printre stăpânirile familiale.

Situația reală a familiei Racovița începe să se contureze în anul 1458 când, în fața Capitlului din Arad, are loc înfrățirea pe moșie între nobilii Nicolae de Bizerea și Iacob, fiul lui Iacob de Racovița, act de intrare în indiviziune ce amintește fără îndoială de unul dintre documentele definitorii ale vechiului lor statut cnezial⁶. Înțelegerea, încheiată după o consultare în prealabil a rudelor și locuitorilor satelor respective, așa cum cerea datina provenită din presupusa descendență comună a fondatorilor acelor așezări⁷, preciza ca ambele părți "să le poată folosi și să se bucure de ele cu deplina putere ... din tată în fiu, din moștenitor în moștenitor ...", iar dacă vreuna din părți ar rămâne fără moștenitori sau fără a desemna vreunul, moșiile să revină celeilalte părți⁸. În discuție au intrat posesiunile Racovița, cele două *Zobadfalw*, Stavarcea (*Stowarcha*), Slatina, Var, *Horzfalwa*, *Alsokezyn* și *Felsokezyn* ale familiei Racovița și moșiile Bizere, Calova, *Alsochowa*, Plese, Ramna, Mal, Glimboca, Valea și *Alsofalw* ale familiei Bizerea. Interesantă este însă diferențierea clar precizată a modalităților de transmitere a

⁴ Șt. Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. III, Cluj-Napoca, 1986, p. 55.

⁵ C. Feneșan, *Despre privilegiile Caransebeșului până la mijlocul secolului XVI*, în *Banatica*, 1973, nr. 2, p. 158; P. Bona, *Biserica medievală din Caransebeș*, Caransebeș, 1993, p. 25.

⁶ I. Drăgan, *Cnezii și nobilii români în vremea Corvineștilor*, în *Nobilimea românească din Transilvania (Az erdélyi román nemesség)*, Satu Mare, 1997, p. 114.

⁷ D. C. Arion, *Cnezii români. Contribuții la studiul lor*, București, 1938, p. 48.

⁸ C. Feneșan, *Documente medievale ...*, p. 40-42.

dreptului de moștenire. Astfel, în timp ce familia lui Nicolae de Bizerea a acceptat înțelegerea în numele tuturor descendenților, atât pe linie masculină cât și feminină (din documentele referitoare la această familie a rezultat că, la un moment dat, transmiterea moștenirii pe linie feminină a fost pusă în practică), familia Racoviță stipula doar continuitatea pe linie masculină. Documentul în cauză continuă furnizarea acelor elemente necesare certificării statutului nobiliar al familiei Racoviță de Caransebeș prin situarea sa, în cadrul acestei stăpâniri devălmășe, alături de una din cele mai reprezentative familii nobile bănățene din acea vreme, apropiere mai dificil de realizat în cadrul lipsei de identitate între statutul social-juridic al părților contractante. Este adevărat că în această perioadă se întâlnesc și cazuri în care nobili români stăpânesc moșii alături de cnezi români, însă situația considerăm că nu poate fi suprapusă întru-totul cazului în discuție. Comuniunea funciară între nobilii și cnezii români lasă să transpară o anumită inegalitate în raporturile de stăpânire asupra pământului, cnezii români fiind cei care, din rațiuni ce țin de conservarea unui drept de stăpânire nerecunoscut oficial prin actul regal scris, apelează la protecția și certitudinea oferită de poziția superioară în ierarhia socială a regatului a nobililor români, pe care îi recompensează cedându-le o parte mai mare sau mai mică din posesiunile lor cneziale. În cazul înfrățirii pe moșie practică în 1458, pozițiile de pe care se negociază par a fi echilibrate, ambele familii implicându-se cu părți egale și în aceleași condiții în înțelegerea oficializată de autoritățile locale.

Apropierea dintre cele două familii a avut, pe de-o parte, un motiv obiectiv, dat de imediata vecinătate a celor două patrimonii funciare, ambele plasate în districtul Sebeș, de-a lungul cursurilor Timișului și Bistrei. Pe de-alta parte, înfrățirea a fost determinată și de scopuri subiective, ce s-au manifestat de ambele laturi. Dintr-un document ulterior se știe că familia Racoviță a fost amenințată, la un moment dat, de posibilitatea stingerii neamului pe linie masculină, de vreme ce unicul fiu al lui Iacob de Racoviță, Ladislau, a fost luat rob de către otomani, în condiții și într-o perioadă greu de determinat (cert este doar faptul că aceasta s-a petrecut în copilăria lui Ladislau, probabil în jurul anului în care s-a încheiat actul de *adoptiva fraternitas*). De asemenea, nu pot fi trecute cu vederea tendințele devenite obișnuință ale nobilului Nicolae de Bizerea de a-și spori stăpânirile propriiei familii pe seama altor nobili români ajunși în situații dificile. Este binecunoscut faptul că, 20 de ani mai devreme, el a obținut temporar dreptul de stăpânire asupra moșiilor unchiului său, Lado de Bizerea, acuzat de infidelitate față de rege, acuzație pe care Frigyes Pesty o pune pe seama aceluiași Nicolae de Bizerea. Doar în urma unui lung și complicat proces de restabilire a drepturilor strămoșești, Ladislau de Bizerea, fiul lui Lado și vărul lui Nicolae, a reușit să recapete moșiile părintești, după ce a obținut anularea acuzațiilor grave formulate la adresa tatălui său.

Toate aceste presupuneri se bazează pe un document datat la 11 mai 1485 prin care Ladislau, fiul lui Iacob de Racoviță, scăpat din captivitatea otomanilor după aproape 20 de ani de robie (o altă informație documentară indică faptul că el a fost răscumpărat de mama sa în schimbul unei mari sume de bani), constată că

moșiile care i-ar fi revenit de drept ca unic descendent al tatălui său, se aflau în stăpânirea forțată a nobilului Nicolae de Bizerea (probabil fiul celui care a contractat fraternitatea adoptivă), care cu siguranță că a profitat de absența moștenitorului pentru a uza de dreptul său de *protimisis* constituit în 1458⁹. În baza acestui drept este de imaginat că el a încercat să se opună returnării moșiilor Racovițenilor către Ladislau, acesta din urmă neavând altă posibilitate decât aceea de a se adresa regelui și adunării nobililor din districtul Caransebes. În consecință, regele Matia Corvin ordonă comitelui de Timișoara, Pavel Chinezu, precum și banilor de Severin, să țină adunare cu nobilii din district pentru a cerceta dacă este adevărat că nobilul român Nicolae de Bizerea a ocupat pe nedrept moșiile nobilului Ladislau de Racoviță. Este vorba despre moșiile Racoviță, Ohaba, Iaz, Var, *Zkroc* (Scoața?), *Kzyn* (Axin) și *Herzesthe*¹⁰. Adunarea nobililor s-a întrunit în două rânduri, în ziua tradițională de joi, orânduie anume, în care se desfășurau scaunele de judecată ale districtului, prilejuri cu care nobilii chemați să depună mărturie au jurat pe cruce, susținând justetea cauzei lui Ladislau de Racoviță. Drept pentru care, în zilele ce au urmat, la fața locului s-a procedat la excluderea din stăpânire a lui Nicolae de Bizerea și la repunerea în drepturile sale strămoșești a nobilului de Racoviță.

Recunoscut din nou ca stăpânitor al patrimoniului familial în calitate de nobil, statuat pe care ar fi riscat să-l piardă în cazul în care nu și-ar fi putut recupera moștenirea funciară¹¹, Ladislau de Racoviță începe să se manifeste ca atare, participând în anii 1492¹² și 1499¹³ în calitate de om al regelui (*homo regius*) sau de om de mărturie la rezolvarea diferitelor litigii judecate de adunarea districtului Caransebeș.

În anul 1504, fidel scopului său de a reconstitui patrimoniul funciar familial, Ladislau de Racoviță (pomenit acum cu apelativul *Pribek* – Pribeagul probabil, datorat fără îndoială peregrinărilor sale în timpul captivității la otomani) îl cheamă în judecată înaintea banilor de Severin (Petru de Măciș și Iacob de Gârliște) pe nobilul Gheorghe de Marga, cu scopul de a răscumpăra de la acesta părți din moșiile părintești zălogite în urma cu 20 de ani de mama sa lui Iacob de Marga în schimbul sumei de 160 florini aur pentru a-l răscumpăra din captivitatea otomană¹⁴. Situația s-a complicat, necesitând decizia banilor de Severin, deoarece Gheorghe, fiul lui Iacob de Marga, pretextând vremurile grele, a solicitat 400 florini aur pentru a retroceda posesiunile familiei Racoviță. Suma cerută a părut, pe bună dreptate, exagerată solicitantului, drept pentru care el recurge la procedura juridică legală, supunându-se hotărârii celor doi bani ai Severinului. Aceștia, după audierea ambelor părți, hotărăsc următoarele: după ce Ladislau Pribek avea să plătească suma de 160 florini aur, cei doi urmau să stăpânească împreună cele două

⁹ E. Hurmuzaki, *op. cit.*, II/2, p. 286, nr. 257.

¹⁰ I. Hațegan, *Pavel Chinezu*, Timișoara, 1994, p. 171.

¹¹ D. Gr. Pleșia, *La noblesse roumaine de Transylvanie. Structure et évolution*, în *RRH*, III, 1987, p. 208.

¹² C. Feneșan, *op. cit.*, p. 50.

¹³ E. Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 419, nr. 365.

¹⁴ *Ibidem*, p. 524, nr. 422. A fost vorba de moșiile *Kziny* și *Var*.

moșii până când, fie Gheorghe de Marga ar fi putut să dovedească faptul că i se cuveneau cei 400 de florini și trebuia să îi primească, fie s-ar fi dovedit că pretențiile lui nu aveau nici o bază reală, în acest caz el fiind obligat să cedeze stăpânirile posesorului de drept¹⁵. Deznodământul litigiului prezentat este necunoscut, lipsind documentele care să certifice modul în care problema a fost soluționată.

Interesant este faptul că, doar un an mai târziu, în 1505, același nobil Ladislau de Racoviță se implică într-un nou proces de mai mare anvergură, care îl opune locuitorilor Caransebeșului, comunitate urbană extrem de activă, care și-a apărât în repetate rânduri hotărârile și stăpânirile funciare în fața încercărilor de uzurpare realizate de alte familii nobile bănățene pe parcursul perioadei în discuție. Documentul ne informează că Ștefan Stoica, jude și voievod de Caransebeș (*Stephanus Izthowyka, judex et waywoda de Karansebes*), împreună cu 6 jurați, cu ceilalți cetățeni și cu toți locuitorii Caransebeșului au adevărit faptul că au judecat cu martori conflictul dintre nobilul Ladislau de Racoviță și locuitorii orașului pentru un pământ deținut pe nedrept de sus-numitul nobil, care-și făcuse acolo o *residentiam speciale*¹⁶. Mai mult decât fondul problemei ne-a atras atenția menționarea, la începutul secolului al XVI-lea, a calității de voievod deținută de judele Caransebeșului, Ștefan Stoica, o dovadă concludentă a perenității instituțiilor feudale tradiționale românești, ce supraviețuiesc cadrului social-juridic impus de regalitatea maghiară încă din secolele anterioare, pentru a se manifesta din timp în timp ca o confirmare a originii etnice a purtătorului, precum și a atribuțiilor judecătorești și militare aferente. Avem de-a face cu un caz deloc singular în perimetrul Banatului, în care unii voievozi români bănățeni apar ca deținând dregătorii oficiale, cum ar fi spre exemplu cazul lui *Radul waywoda*, comitele de Cuiști în 1370¹⁷, sau al lui *Rayn waywoda*, viceban al Severinului în 1478¹⁸.

Revenind la evoluția familiei Racoviță, la începutul veacului al XVI-lea documentele semnalează un nou caz de stăpânire în devălmășie în care a fost implicată familia, cu precizarea că în 1518 a fost vorba practic de o ieșire din indiviziune, realizată prin bună înțelegere de același Ladislau de Racoviță și frații Petru și Nicolae de Silvaș. Potrivit informației documentare, înainte de 1518 cei sus-numiți au stăpânit în condiziune o curte în Caransebeș, patru pământuri arabile (probabil în perimetrul aceleiași localități), precum și două locuri pentru depozitat fânul, proporția fiind de 2/3 pentru familia din Silvaș și 1/3 pentru Ladislau de Racoviță. În 1518, din anumite motive care ne scapă, cele două părți hotărâsc să iasă din indiviziune acceptând, în fața judeului și juraților din Caransebeș, să schimbe anumite bunuri și să plătească unele compensații bănești. În consecință, familia din Silvaș a primit proprietatea din Caransebeș pe care a vândut-o pentru 30 de florini, în timp ce Ladislau de Racoviță a primit în schimb

¹⁵ Pesty Fr., *A szörényi bántóság és Szörény vármegye története*, III, Budapesta, 1877-1878, p. 370.

¹⁶ E. Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 542, nr. 435.

¹⁷ Pesty Fr., *Krassó vármegye története. Oklevéltár*, III, Budapesta, 1882, p. 100.

¹⁸ Idem, *A szörényi bántóság ...*, III, p. 88.

pământurile arabile și locurile pentru depozitat fânul, toate în valoare de 14 florini. De asemenea, el a mai plătit și o compensație de 14 florini, egalând astfel aproape suma rezultată din vânzarea curții din Caransebeș, atribuită foștilor condvizionali¹⁹.

Ladislau *Pribek* de Racovița este pomenit pentru ultima dată documentar în anul 1519 când, alături de nobilii Ioan Fiat și Francisc Fiat de Armeniș (cu care s-a înrudit prin alianță, fiica sa, Magdalena, fiind soția lui Ioan Fiat), a fost dăruit de către regele Ludovic II cu pădurea Lozna din districtul Caransebeș, drept recompensă pentru serviciile militare prestate de acești nobili în luptele de la frontiera regatului împotriva otomanilor²⁰. Se confirma astfel încă o dată, dacă mai era nevoie, calitatea de nobil a acestui reprezentant al familiei Racovița, recunoașterea și răsplătirea serviciilor militare de către regalitate dovedind faptul că personajul în cauză și-a exercitat cu credință una din îndatoririle definitorii pentru orice feudal – serviciul militar față de suveranul său. De altfel, regele reacționează în maniera tradițională, statuată de canoanele feudale, răsplătind fidelitatea supușilor săi printr-un act de donație ce are semnificația sa. Analizând ansamblul documentelor de stăpânire acordate de regalitatea maghiară feudalității române bănățene începând cu a doua jumătate a secolului XIV, putem aprecia ca marea parte a acestora au fost reconfirmări scrise ale unor stăpâniri strămoșești, prin care elita socială românească a Banatului medieval a avut acces în rândurile nobilimii recunoscute a regatului. Mai puține sunt donațiile inițiale acordate acestor nobili români, acest fapt decurgând din situația conjuncturală. Într-o primă fază, regalității i-a fost suficient să plătească credincioasele slujbe ale cnezilor români bănățeni prin confirmarea scrisă în stăpânirile originare, constituite în secolele anterioare și acceptate în mod tacit de arpadieni. Cnezii români s-au limitat pentru început la a accepta această manieră de recompensare a obligațiilor militare prestate constant în favoarea regalității, obligații ce se constituiau în același timp într-o modalitate sigură de a-și prezerva posesiunile și statutul social-juridic, care ar fi putut fi compromise dacă potrivit noilor norme introduse de angevini, stăpânirea funciară nu ar fi fost însoțită de actul scris. Odată ce patrimoniul funciar al familiilor nobile române bănățene a fost recunoscut în mod oficial de principala autoritate a regatului, încep să se semnaleze acte de donație similare celui din 1519, ce vin să completeze ansamblul stăpânirilor strămoșești deținute de nobilii români.

Documentul din 1519 este relevant și din perspectiva genealogică, deoarece alături de principalii beneficiari ai daniei sunt atestați și cei patru fii ai lui Ladislau de Racovița, rezultați din căsătoria lui cu nobila doamnă Caterina, și anume: Iacob, Martin, Petru și Ladislau. Despre primii doi fii, Iacob *egregius* și Martin *Pribek* nu se știe dacă au fost căsătoriți sau au avut urmași. Cel de-al treilea fiu, Petru, a fost căsătorit cu Ana, însă se pare că nici el nu a avut moștenitori. Cât despre Ladislau *Pribek* II, un document din 1544 atestă faptul că a fost căsătorit cu Marta Pobora (fiica nobilului Petru Pobora și a Doroteei de Gârliște), iar două documente mai târzii, dateate în anii 1572 și 1590 sugerează ca posibili urmași ai

¹⁹ E. Hurmuzaki, *op. cit.*, II/3, p. 292, nr. 216; I. A. Pop, *op. cit.*, p. 152.

²⁰ *Ibidem*, II/3, p. 309, nr. 226.

cuplului pe Ioan (căsătorit cu Dorotea Lazăr) și pe Ana, Caterina și Sofia (ultima avându-i ca fii pe Matia și Andrei), aceste descendențe fiind însă mai degrabă ipotetice. Dintr-un act ulterior, din 1525, se știe că, pe lângă acești patru băieți, cuplul a mai avut și o fiică, Magdalena, căsătorită cu Ioan Fiat de Armeniș, un membru bine situat și înstărit al feudalității bănățene, împreună cu care a avut o fată, Caterina.

Cei patru fii ai lui Ladislau de Racoviță s-au distins în deceniile următoare atât prin funcțiile ocupate în cadrul administrației și jurisdicției locale a Banatului, cât și prin prestigiul de care s-au bucurat în fața comunității românești caransebeșene, manifestat mai ales în perioada de cumpănă de la mijlocul secolului al XVI-lea. Spre exemplu, Iacob de Racoviță este atestat în 1522 ca *egregius*, judecându-se în fața banului de Severin, Ioan *Wythez de Kallo*, cu nobilul Nicolae de Gârliște (de asemenea *egregius*), asupra unor posesiuni²¹.

Chiar dacă dreptul de succesiune pe linie feminină nu a fost acceptat în cadrul familiei Racoviță, una din nepoatele lui Ladislau de Racoviță, Caterina (*nobilis puella*, fiica lui Ioan Fiat și a Magdalenei Racoviță) primește în 1525 de la regele Ludovic II dreptul de moștenire masculină asupra moșiilor tatălui său situate în districtele Caransebeș și Mehadia, mai precis i se concede jumătate din posesiunile Buchin, *Csiresnya*, Goleț, Petroșnița și Bolvașnița²². Această succesiune a fost posibilă deoarece Caterina s-a constituit în unica moștenitoare a lui Ioan Fiat de Armeniș, fiind știut faptul că familia tatălui său (Fiat de Armeniș) acceptase moștenirea pe linie feminină încă de la începutul secolului XVI, în urma acțiunii lui Ladislau Fiat de Armeniș (tatăl lui Ioan Fiat și bunicul Caterinei), care a solicitat și a obținut de la regele Vladislav II preschimbarea dreptului de transmitere a bunurilor imobiliare și pe linie feminină.

În 1532, alți doi descendenți ai lui Ladislau de Racoviță, este vorba de Petru și Ladislau, se judecau pentru un pământ de arătură cu nobilul Ioan de Măciș în fața juzilor nobililor din districtul Sebeș, printre care s-a numărat și fratele lor, Martin de Racoviță, caz mai rar întâlnit²³. Cu această ocazie este pomenită și Ana, soția lui Petru de Racoviță, amănunt fără vreo relevanță de substanță, dar care a facilitat completarea tabloului genealogic al familiei.

Doi ani mai târziu, în 1534, îi reîntâlnim pe cei trei frați Racoviță (Petru, Ladislau și Martin), stabilind o înțelegere cu nobilul George Vrabie, potrivit căreia nici o parte să nu o excludă pe cealaltă din stăpânirea asupra cetății Bocșa (*Bokha*)²⁴. De altfel, în 1537, posesiunile familiei sporesc, aceluiași frați Racoviță fiindu-le restituite de către nobila doamnă Margareta, văduva lui Iacob de Gârliște, părțile cuvenite din moșiile Besna și Pteyzom din districtul Sebeș²⁵. Tot în același

²¹ *Ibidem*, p. 407, nr. 288.

²² *Ibidem*, p. 508, nr. 356.

²³ *Ibidem*, II/4, p. 28, nr. 20.

²⁴ *Ibidem*, p. 63, nr. 37.

²⁵ Pesty Fr., *op. cit.*, III, p. 455.

an, Petru și Ladislau de Racovița cumpără pentru suma de 12 florini aur un fânat din perimetrul Caransebeșului de la Elena Kys, văduva lui Petru Kys²⁶.

Din 1544 ne parvine o nouă informație documentară care, aparent, nu are legătură directă cu evoluția nobililor Racovița de Caransebeș. Potrivit documentului în cauză, opt nobili români, jurați și cetățeni ai Caransebeșului, chemați ca judecători, împart moșiile nobilului decedat Nicolae de Gârliște (și anume: Bolvașnița, Zlatna, Copaci din districtul Caransebeș, precum și *Plesywa* și Teregova din districtul Mehadia) între moștenitorii săi. Pe de-o parte văduva Eufrosina și fiica acesteia, Ana, care primesc moșia Teregova, iar pe de altă parte pentru Dorotea de Gârliște (sora decedatului) și descendenților săi (fii, fiice și gineri) revin moșiile Zlatna și Copaci²⁷. Printre urmașii acesteia din urmă se numără și Ladislau *Pribek*, soțul Martei Pobora (fiica Doroteei de Gârliște), despre care avem suficiente motive să credem ca este una și aceeași persoană cu Ladislau II de Racovița, fiul unui alt Ladislau care primise anterior porecla de *Pribek* (*Príbeagul*), ca urmare a captivității sale la otomani, poreclă transformată în timp în patronimic. De altfel, un document din 1548 vine să întărească această supoziție deoarece el îi amintește pe doi dintre fiii lui Ladislau I de Racovița (*Príbeagul*) purtând același patronimic – *Pribek*. Este vorba atât de Ladislau II cât și de Martin, ambii în calitate de stăpâni ai unor iobagi solicitați ca martori într-un proces împotriva lui Gheorghe Vaida²⁸. Acestui Ladislau II *Pribek* îi va reveni în mod separat și o cincime din moșia Bolvașnița²⁹, precum și satul Priscian, ultima posesiune urmând a fi administrată până când Ana, fiica lui Nicolae de Gârliște se va mărita³⁰. Pentru a concluziona, presupunând că interpretarea identității lui Ladislau *Pribek* este corectă, acest fapt confirmă o dată în plus relațiile de rudenie și interesele comune care s-au stabilit între diferitele familii nobile bănățene, reamintind că o relație similară a fost semnalată anterior între familiile Racovița și Fiat de Armeniș.

Rolul și influența pe care Racovițenii le-au deținut la mijlocul secolului al XVI-lea s-a concretizat în seria de funcții dobândite în plan local. Urmărind exemplul altor familii nobile române ale Banatului, îi regăsim pe membrii acestei familii ocupând atât funcția de comite de Severin prin Martin de Racovița în 1539³¹, cât și pe cea de castelan de Caransebeș, deținută atât de Martin de Racovița în 1537³², cât și de fratele său, Ladislau II de Racovița în 1543³³.

Dar, poate că momentul istoric în care s-a conturat cel mai bine personalitatea acestei familii a fost în directă legătură cu frământările care au marcat la acea vreme destinul regatului maghiar, aflat în pragul destrămării după înfrângerea de la Mohács din 1526. Luptele politice dintre Ioan Zápolya și

²⁶ E. Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 115, nr. 59.

²⁷ *Ibidem*, p. 368, nr. 217.

²⁸ Pesty Fr., *op. cit.*, p. 371.

²⁹ *Ibidem*, p. 27.

³⁰ *Ibidem*, p. 545.

³¹ E. Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 194, nr. 108.

³² *Ibidem*, p. 116, nr. 60.

³³ *Ibidem*, p. 358, nr. 209; p. 361, nr. 211.

Ferdinand de Habsburg au afectat și părțile Banatului, românii bănățeni șovăind între cele două tabere. Se știe bunăoară ca în 1534, nobilul Petru de Racoviță s-a manifestat ca partizan al lui Ferdinand de Habsburg, căruia i s-a raportat de către apropiații săi că acest jude sebeșan îl va servi cu plăcere³⁴. În același timp, Zápolya a reușit să ridice din Transilvania și ținuturile Caransebeșului 4000 de ostași, iar Valentin Török a recrutat din districtele Lugoj și Caransebeș 1000 de călăreți. Zece ani mai târziu, în 1544, după transformarea celei mai mari părți a Ungariei în pašalâcul de la Buda (1541), în momentul în care disputa pentru Transilvania și Banat purtată între Habsburgi și partizanii reginei Isabela și a fiului său, Ioan Sigismund (printre care s-a numărat și Petru Petrovici, comitele de Timișoara) nu era soluționată, consemnăm o remarcabilă solidarizare a comunității românești caransebeșene în jurul judeului suprem al orașului, nobilul Ladislau de Racoviță. Potrivit informațiilor documentare, atitudinea dură a comitelui a declanșat nemulțumirea locuitorilor acestui oraș, manifestată prin jurământul solemn pe care juzii, membrii sfatului (sunt nominalizate 50 de persoane) și ceilalți cetățeni ai Caransebeșului l-au depus în fața judeului suprem, Ladislau de Racoviță, căruia îi promis sprijinul în cazul în care ar fi fost atacat de comitele de Timișoara și în toate problemele ce priveau liniștea și bunăstarea orașului, după cum la fel se obliga și judele suprem față de oraș și de concetățenii săi³⁵.

Încrederea și aprecierea de care s-a bucurat acest reprezentant al familiei nobile Racoviță de Caransebeș ne dă măsura reală a legăturilor trainice care s-au perpetuat în timp la nivelul comunității românești bănățene, legături constituite organic între elitele sociale (nobili români bănățeni) și obștea de rând, independent de faptul că, într-un anumit moment istoric și din anumite rațiuni personale, unii nobili români au abandonat credința strămoșească. Din acest punct de vedere, aprecieri asupra apartenenței confesionale a Racovițenilor ne este destul de greu de formulat. Singurul temei pe baza căruia putem emite ipoteze asupra subiectului în discuție este onomastica practică în cadrul familiei, de vreme ce nu avem cunoștință de existența vreunui document care să ateste într-un fel sau altul statutul lor confesional. Limitându-ne deci la a observa numele diferiților membri ai familiei pe parcursul a mai bine de un secol, am putea remarca la o primă vedere că multe din acestea aparțin calendarului și onomasticii catolice. Adrian Andrei Rusu aprecia însă într-un studiu dedicat realităților confesionale din cadrul nobilimii române hațegane că aceste indicii sau interpretări ar putea fi relative³⁶, atâta timp cât unele nume pot fi echivalate fără dubiu cu variantele lor românești, în timp ce altele sunt întâlnite și în calendarul ortodox. Fără a absolutiza, în consecință, informația indirectă furnizată de genealogia familială, înclinăm să credem ca opțiunea în favoarea catolicismului a unora din reprezentanții familiei a fost posibilă, chiar probabilă, încă de la începutul secolului XV, perioada debutului documentar al Racovițenilor. Momentul concret precum și cauzele care au

³⁴ P. Dragalina, *Din istoria Banatului Severin*, Caransebeș, 1900-1902, II, p. 9.

³⁵ E. Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 367, nr. 216; vezi și comentariile lui P. Dragalina, *op. cit.*, p. 20.

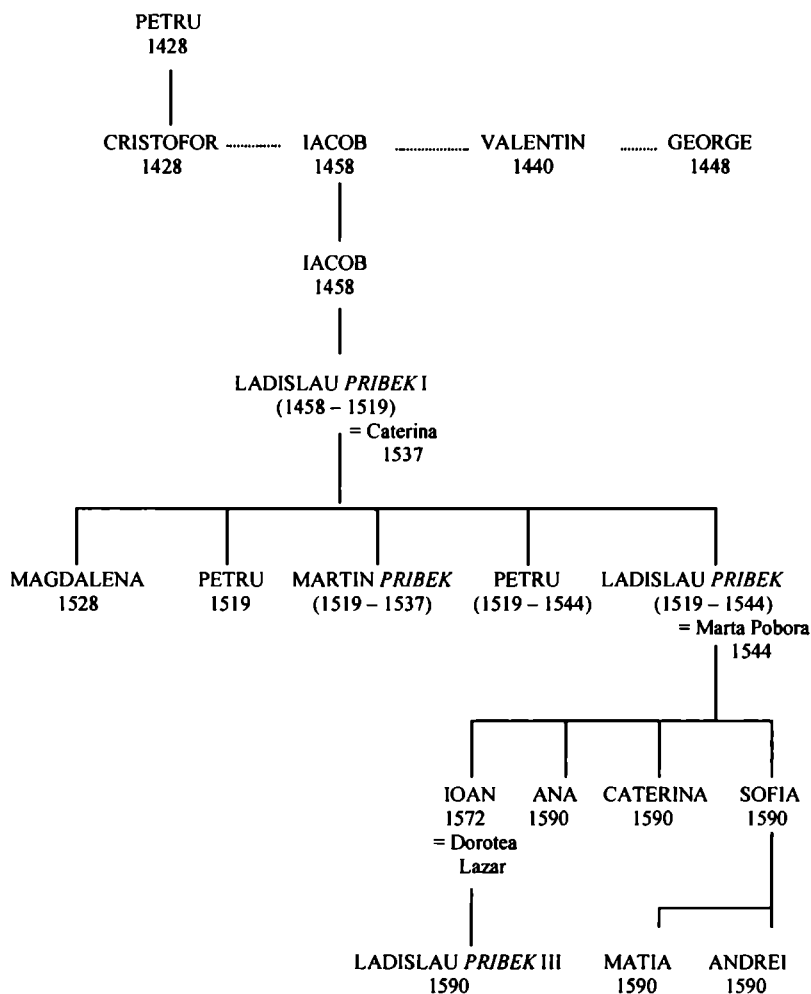
³⁶ A. A. Rusu, *Nobilimea românească și biserica în secolul al XV-lea (exemplul hațegan)*, în *Nobilimea românească din Transilvania (Az erdélyi román nemesség)*, Satu Mare, 1997, p. 140.

determinat o asemenea mutație religioasă nu sunt cunoscute; putem doar presupune că acest fapt s-a petrecut concomitent cu procesul de dobândire a statutului nobiliar, desfășurat la cumpăna dintre secolele XIV și XV, și a fost influențat într-o oarecare măsură de diploma regală din 1366. Dacă noua angajare religioasă a fost doar formală ori s-a datorat oportunismului social și dorinței de preservare în orice condiții și cu orice preț a statutului lor social-juridic, faptul este greu de interpretat în lipsa unor documente revelatoare. Ceea ce considerăm însă că are o reală importanță pentru discursul nostru istoric este modul în care membrii familiei s-au devotat comunității românești caransebeșene în prima jumătate a veacului al XVI-lea, maniera în care au înțeles să îi reprezinte interesele, atrăgând în cele din urmă acea remarcabilă solidaritate comunitară din 1544, unică în felul său în ansamblul evoluției familiilor nobile bănățene. Asemenea atitudini ne determină să plasăm, fără nici o îndoială, această familie în rândul elitelor feudale românești ale Banatului medieval.

Anexa 1. Principalele posesiuni ale familiei Racovița de Caransebeș (sec.XV-XVI)

Anul atestării	Posesiuni	Modul de obținere și stăpânire
1458	Racovița, cele două <i>Zobadfalw</i> , Stavarcea (<i>Sihowarcha</i>), Slatina, Var, <i>Horzfalwa</i> , <i>Alsokezyn</i> și <i>Felsokezyn</i> din districtul Caransebeș	-moșii cuprinse în cadrul unei înfrățiri pe moșie între Iacob de Racovița și Nicolae de Bizerea;
1485	Racovița, Ohaba, Iaz, Var, <i>Zkroc</i> , <i>Kzyn</i> , <i>Herzesthe</i> din districtul Caransebeș	-moșii familiale restituite lui Ladislau, fiul lui Iacob de Racovița, după ce au fost ocupate în mod abuziv de Nicolae de Bizerea;
1519	pădurea Lozna de lângă Caransebeș	-donație regală atribuită ca stăpânire în indiviziune nobililor Ioan Fiat, Francisc Fiat și lui Ladislau de Racovița;
1534	“cetatea” Bocșa	-stăpânire în indiviziune la care participă nobilii Petru, Ladislau și Martin de Racovița, alături de nobilul George Vrabie;
1537	Besna și <i>Pteyzom</i> din districtul Caransebeș	-moșii restituite lui Martin, Petru și Ladislau de Racovița de către d-na Margareta, văduva nobilului Iacob de Gârliște;
1544	părți din Zlatna și Copaci (districtul Caransebeș)	-moșii obținute prin moștenire testamentară de Ladislau <i>Pribe</i> k și stăpânite în indiviziune cu rude ale sale din familiile Gârliște și Fiat de Armeniș;

Anexa 2. Propunere de tabel genealogic al familiei Racoviță din Caransebeș (sec. XV – XVI)

Die Evolution der rumänischen banater Adelsfamilie Racovița von Caransebeș (Zusammenfassung)

Im bergländischen Banat haben die Urkunden die Identifizierung von sieben rumänische adeligen Familien von knesiale Ursprung erlaubt, dessen Entwicklung man für einen Zeitabschnitt von etwa 150-200 Jahre feststellen kann. Von diesen haben wir uns vorgeschlagen hier die Evolution der Familie der rumänischen Adligen Racovița von Caransebeș zu präsentieren. Diese Familie besitzt einen besonderen Profil der kennzeichnend für das 16. Jh. ist.

Aus dem Sebeș Distrikt stammend, hat die Familie der Adligen Racovița - dessen Namen wir annehmen, daß er von einer ihrer wichtigsten Eigentümer trägt, eine heute verschwundene Siedlung, die sich in der Nähe von Caransebeș befand, eine wenig spektakulären, sogar bescheidene, Entwicklung im 15. Jh. gehabt, wenn wir sie mit denen der Familie Bizere, Deș von Temeșel, Măciș oder Mămic vergleichen. Man könnte diese Familie in einer besonderen Gruppe, nebst den Familien Gârliște oder Fiat aus Armeniș einreihen, als Referenzpunkt die relativ späte Behauptung dieser Familie zu benutzen, und die in der zweiten Hälfte des 15. Jh. datiert ist. Diese Differenzierung ist nicht nur von der historischen Evolution der rumänischen adligen Familien gegeben, sondern auch von der Menge und Qualität der schriftlichen Informationen. Die Tatsache, daß die adlige Familie Racovița nicht dokumentarisch in der zweiten Hälfte des 14. Jh. (Periode in der die Einrahmung der rumänischen Knesen in den offiziellen sozial-juristischen Strukturen des magyarischen Königreiches durch die geschriebenen Herrschaftsakten unter der Form der neuen Schenkungen erscheint) attestiert ist, setzt nicht voraus die Idee, daß sie sich als familiären Kern ein Jahrhundert später entwickelt hat. Es ist wahr, daß die Urkunden wenig großzügig mit dieser Familie sind, besonders die vom Ende des 14. Jh. und vom Beginn des 15. Jh. Es fehlen wichtige dokumentarische Informationen die an der Bestätigung oder Wiederbestätigung in den uralten Herrschaften, an den neuen königlichen Schenkungen, sowie an alle Beweise des Übergangs vom Status der Knesen zu denen des adeligen Fürstes gebunden sind. Man kann annehmen, daß ein Teil dieser Urkunden während den türkischen Invasionen verschwunden oder vernichtet wurden, so wie es im Falle anderer Familien war, doch wir besitzen kein Dokument das in einer solchen Situation, der Regalität neue Wiederbestätigungsakten der alten Herrschaften verlangen.

Andererseits, das Fehlen der dokumentarischen Informationen könnte man auch mit einige objektive Konditionen die das Schicksal dieser Familie kennzeichnen, erklären. Viel geringer in Vergleich mit den anderen banater rumänischen Familien, in der Reihe ihrer Mitglieder haben keine wiederholte Herrschaftsprozessen, Ein- oder Austreten von Unteilbarkeit oder komplizierte Situationen betreffs die Einteilung der väterlichen Erbschaft stattgefunden. Genau die Dokumenten einiger solchen juristischen Prozeduren stellen den wichtigsten Grund der genealogischen rumänischen banater Adelfamilien vor. Es wäre

unpassend zu behaupten, daß solche Situationen nicht in der Evolution der Familie existiert haben, die Zahl und Komplexität war aber kleiner, wenn wir die evolutiven Schemas einiger Familien wie Bizere, Măciçaş oder Mătnic in Betracht nehmen.

Trotzt diesen Hindernisse die von einer geringere dokumentarische Basis repräsentiert sind, kann das Adelsprofil dieser Familie mit gewisser Leichtigkeit aus den gegenwärtigen Informationen hergestellt werden und die Evolution als Teil der rumänischen banater Feudalität kann man durch Analogien mit den anderen adeligen Familien aus Banat wiederherstellen, obwohl wichtige Momenten des geschichtlichen Schicksals nicht in der Zeit standhalten. Seine Rolle bekommt eine größere Wichtigkeit während des 16. Jh. besonders in der unruhige Periode der Kämpfe für Ungarns Thron die zwischen Iohann von Zapolya und Ferdinand von Habsburg stattgefunden haben, aber auch in den Jahren die der Umstellung eines Teiles des ungarischen Königreiches zu einen Paschalik folgten. Es war die Periode wann die Mitglieder dieser Familie wichtige Stellen in der lokalen Verwaltung besitzen und zeigen, daß sie ihren Adelstitel den sie schon seit dem vergangenen Jahrhundert hatten, würdig sind.

Betreffs die Familieneigentümer der Racoviță Familie, aus den untersuchten Schriften hat sich eine relativ bescheidener Grundbesitz herausgestellt, der ungefähr 15 Gutshöfer repräsentiert ist und die sich in der Nähe von Caransebeş, in der Senke mit demselben Namen, befinden und wir müssen uns fragen ob die gleiche Nähe der großen Herrschaften der einflußreichen Familien Bizerea (NO), Fiat (S), Măciçaş und Mătnic (N und NW) nicht einer der Gründe war die diese Familie verhinderte ihren Herrschaftsrecht in der Zone auszubreiten. Im Abhang 1 haben wir eine schematische Vostellung der wichtigsten Güter der Racoviță Familie vorgeschlagen, die den schriftlichen Sourcen sicher entspricht.

Die dokumentarische Bestätigung der Familie beginnt am Anfang des 14. Jh. als, in 1428 und 1440 einige Mitglieder der Familie als "commetanei" beim Rechtsetzung mancher Mitglieder der Familien Măciçaş oder Mătnic, nebst die erkannten Stellvertreter einiger schon adeligen banater Familien erwähnt wurden.

Seit 1448 erscheint der Statut der adligen Familie Racoviță in einer Schrift die den Prozess zwischen einige Adelige Măciçaş mit Negrilă, der Leibeigene von George Racoviță, erwähnt.

Im Jahre 1458 schließt der Adelige Iacob, Sohn von Iacob von Racoviță, eine "adoptiva fraternitas" mit dem rumänischen Adelligen Nicolae von Bizerea ab, eine Verbrüderung die als Zweck die gegenseitige Erbschaft zwischen den vertragschließenden Parteien hat, um so eine mögliche Entfremdung der Güter im Falle des Geschlechterlöschung zu verhindern. Die Motivation dieser Verbrüderung erscheint in spätere Dokumenten, als Ladislau von Racoviță, Sohn und einziger Erbe von Iacob von Racoviță von den Türken gefangengenommen wurde. Es bestand so die Gefahr, daß im Falle, daß er nicht zurückkehrte, der Familienbesitz ohne berechnigte Erben bleibt. Es ist bekannt, daß - auf einer solche Möglichkeit sich stützend -, Nicolae von Bizere, nach dem Tod von Iacob von

Racoviță, die Güter die im Verbrüderungsvertrag eingeschrieben waren, in Besitz nahm. Und als nach 20 Fangenschaftsjahre Ladislau von Racoviță in 1485 nach Hause kam und seine Rechte beanspruchte, der Adelige Bizere ihm diese Rechte verweigert hatte. Es war notwendig gewesen, daß der König eingreifen soll. Vom rechten Gutsherrn und nach der Aussage mehrere rumänische banater Adeligen, ordnet der König an, daß die Güter der Familie Racoviță zurückgegeben wurden.

Annerkannt als Herr der Familiengüter im Sinne des Adels, beginnt Ladislau von Racoviță auch so zu handeln. Er ist seinen Zweck treu: die Güter die er als Erbe seiner vier Söhne, Iacob, Martin, Peter und Ladislau II, zu befestigen und vergrößern. Anfangs des 16. Jh. zeichnen sie sich so durch die Funktionen die sie im Rahmen der lokalen banater Verwaltung und Rechtsprechung einnahmen, als auch durch das Ansehen in der karansebescher rumänischen Gesellschaft ab. Wir finden die Mitglieder dieser Familie in dem Posten als Vorsteher Severins in 1539 als auch als Schloherrn von Caransebeș in 1539 wieder, dargestellt von Martin von Racoviță, sowie auch von seinen Bruder Ladislau II von Racoviță in 1543.

Für das Jahre 1544 bezeichnen die Schriften eine bemerkenswerte Solidarisierung der rumänischen karansebescher Gesellschaft um den obersten Stadtsrichter, der Adelige Ladislau II von Racoviță. Die heftige Stellung des Vostehenden Temeswars, Petru Petrovici, hat den Ärger der Bewohner verursacht, der durch einen feierlichen Eid den die Richter, die Mitglieder des Rats und die anderen Bewohner aus Caransebeș vor dem obersten Richter abgaben, verwickelt wurde. Sie versprochen ihre Hilfe so im Falle eines Angriffes von dem Vorstehende Temeswars, als auch in alle Problemen betreffs die Ruhe und Wohlstande der Stadt. Dieselben Pflichten nahm sich auch der höchste Richter vor die Stadt und dessen Bewohner.

Schlußfolgernd, hat die rumänische Familie der Adeligen Racoviță von Caransebeș durch ihre Manifestations- und Behauptungsformen ein gut definierten Platz in der rumänischen feudalistischen Elite des bergländischen Banat besitzt. Obwohl ihre Zugehörigkeit zu der katolischen Konfession bewiesen scheint zu sein, wenn auch nicht schriftlich, dann im onomastischen Plan, nehmen wir an, daß diese Tatsache nicht auch gleich manche Änderungen im ethnischen Plan kennzeichnen. Bis zur Mitte des 16. Jh. (wo wir unsere historische Untersuchung abbrechen), ist die organische Zugehörigkeit der Familie zu der rumänischen Gesellschaft von deren sie Erstand ohne Zweifel bewiesen.